

Posudek diplomové práce Terezy Davidové: Šárecký stupeň na horním toku Moravy, 83 stran včetně literatury, 126 obr. (z toho 18 v textu), CD-R (databáze). Praha 2007, Univerzita Karlova.

Tématem diplomové práce T. Davidové je závažná a badateli hojně diskutovaná problematika šáreckého stupně kultury s lineární keramikou. Autorka se již ve své bakalářské práci zabývala obdobím mladšího neolitu (sídliště Horky nad Jizerou), v práci magisterské pak posouvá svůj zájem o mladší dobu kamennou ještě poněkud chronologicky hlouběji. Od doby, kdy A. Stocký použil pojmu „šárecký typ“ poutala tato specificky tvarovaná a zdobená keramika pozornost řady českých i moravských badatelů. Dnes má šárecký typ pevné místo v chronologii kultur s lineární (LK) a vypíchanou keramikou (VK), přestože se dosud nepodařilo definitivně vyřešit otázku místa vzniku tohoto svérázného kulturního stupně.

T. Davidová se pokusila svojí magisterskou prací posunout řešení této problematiky a použila k tomu nálezového inventáře, získaného při záchranném archeologickém výzkumu v Postřelmově, okres Šumperk. Je potěšitelné zjištění, že výzkum, který proběhl v roce 2003 je již v současné době veřejnosti postupně prezentován, a že o zpracování nálezů se podělili hned 3 studenti z univerzit v Opavě a v Praze.

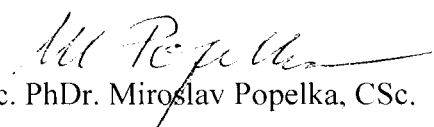
Magisterská práce připomíná v úvodu dějiny bádání o šáreckém stupni a podrobněji se věnuje také charakteristice oblasti Mohelnické brázdy, která je z hlediska vztahu moravské a české archeologie (nejen) v období mladší doby kamenné velmi významnou. Před vlastním zpracováním objektů a nálezů z Postřelmova se autorka věnuje přehledu osídlení se šáreckým stupněm ve zmiňované oblasti. Představuje 13 dosud známých lokalit, které na jiném místě práce hodnotí z hlediska jejich prostorového umístění v rámci Mohelnické brázdy. Osu osídlení tvoří logicky horní Morava a její levo- a pravobřežní přítoky, přičemž větší je koncentrace (přes nižší počet lokalit uvádí autorka celkem 3) na pravobřeží Moravy. Postřelmovské naleziště je pak nejseverněji zachyceným dokladem osídlení šáreckého stupně. T. Davidová upozorňuje na více místech magisterské práce na možné důvody této skutečnosti. Opírá se o citované expertní posudky, přičemž z hlediska polohy lokality je užitečný zejména petrografický rozbor, týkající se použití tuhy jako příměsi při výrobě keramiky. Ta pochází evidentně ze zdrojů ještě severněji poloze sídliště u Postřelmova. Další vhodnou oporou je surovinová základna štípané industrie postřelmovského souboru. Hojně jsou zastoupeny silicity krakovsko-čenstochovské jury. Obě tyto skutečnosti umožňují vyslovení předpokladu o existenci určité „obchodní cesty“ proti proudu Moravy z autorkou sledované oblasti směrem na Jesenicko a dále na sever (severovýchod).

Základem práce T. Davidové je komplexní rozbor nálezů kultury s lineární keramikou a její závěrečné fáze – šáreckého stupně. Dalším cílem bylo zjištění některých stavebních komplexů LK a pokus o vytvoření vývoje sídlištního modelu v kratších časových úsecích.. Jak pro popis objektů, tak pro zpracování keramického materiálu vytvořila autorka databáze, obsahující kvantitativní i kvalitativní údaje. Kompletní databáze najdeme na k práci přiloženém CD-R. Práce celým svým charakterem svědčí o velmi odpovědném přístupu autorky k řešení zvoleného problému a dokazuje, že T. Davidová si již velmi dobře osvojila práci s keramickým inventářem neolitických kultur, stejně jako schopnost dobře aplikovat v celkovém přehledu expertní posouzení ostatních složek materiální kultury neolitu. Z koncepce textu je zřejmé, že plně využívá také dostupné archeologické literatury, která je k problematice českomoravského neolitu v plné jeho šíři k dispozici.

Také kresebná dokumentace keramického inventáře z Postřelmova dokládá již pokročilou dokumentační zkušenost autorky, dodržující všechny zásady správného zobrazování keramiky, zejména v oblasti čitelnosti její výzdoby. Práci uzavírá sumarizace výsledků studia Mohelnické brázdy z hlediska osídlení v období šáreckého stupně. T. Davidová si všímá

skutečnosti, že uvedený region, který je hojně osídlen v období Lnk, včetně zmíněných 13 lokalit jejího závěrečného stupně, poskytuje v mohelnické oblasti zatím jediný doklad sídliště s výskytem VK. To je při vědomí důležitosti tohoto regionu jako určité kontaktní oblasti ve směru Morava – Čechy poněkud překvapující. Otázkou je, zda nehledat důvody i v současném stavu poznání, nelze ale vyloučit ani důvody další. Zatím z této oblasti nemáme archeologické doklady svědčící o sociálních změnách, které by vedly k oslabení osídlení, jak T. Davidová v závěru uvádí například opevňování osad, osídlování výšinných poloh nebo výraznější změny v pohřebním ritu. A tím se nejen pro T. Davidovou nabízí další směřování úsilí v poznávání vývoje raně zemědělských kultur nejen v oblasti Mohelnické brázdy, ale v celé České republice.

Předložená práce splňuje po stránce obsahové i formální všechny požadavky, kladené na úroveň magisterských prací, dokonce je v některých ohledech překračuje. Z těchto důvodů doporučuji práci T. Davidové k obhajobě.

doc. PhDr. Miroslav Popelka, CSc.

Praha, 30.8. 2007